

Nr 33.

Av herr **Frändén**, om åtgärder i syfte att underlätta för vanföra personer att vinna arbetsanställning.

Under senaste åren har uppstått en livlig diskussion om den allmänna befolkningsutvecklingen i Sverige, varvid särskilt framhållits åldringarnas stigande antal i förhållande till de arbetsföra åldrarna. Ej minst detta förhållande gör det angeläget att för produktivt arbete söka utnyttja större delar av befolkningen, bland annat de s. k. partiellt arbetsföra.

Såsom ledamot i styrelsen för vanförestalten i Härnösand har jag särskilt haft min uppmärksamhet riktad på den grupp av de partiellt arbetsföra, som de vanföra utgöra.

Genom den verksamhet, som bedrivs av såväl de fyra vanförestalterna i riket som pensionsstyrelsen, har man genom olika åtgärder såsom läkarbehandling, yrkesutbildning samt hjälp med startande av självständig verksamhet (inköp av arbetsmaskiner o. d.) sökt att i görigaste mån häva nedsättningen av arbetsförmågan beträffande ett icke ringa antal vanföra.

Åtskilliga omständigheter — såsom svårigheterna att finna lämpliga och yrkesskickliga mästare, som äro villiga att åtaga sig utbildning, vissa hantverksyrkens tillbakagång m. m. — hava emellertid aktualiserat frågan om att på andra vägar skaffa de vanföra lämpliga försörjningsmöjligheter. Alla vanföra hava ej heller håg och fallenhet att bliva hantverkare.

I fråga om arbetsförmåga skilja sig de vanföra i allmänhet endast därutinnan från fullt friska och arbetsföra personer, att de förra icke såsom de senare kunna utföra vilket arbete som helst, deras möjligheter att med framgång ägna sig åt en viss verksamhet äro nämligen i regel beroende av arten och graden av deras lyte. De kunna dock lika bra som andra fullgöra sådana arbetsuppgifter, för vilka lytet ej lägger hinder i vägen. Det måste då betraktas såsom ett verkligt slöseri med arbetskraft att icke på bästa sätt utnyttja de vanföras arbetsmöjligheter.

Helt visst finnas inom statliga verk och inrättningar många arbetsuppgifter, som på ett utmärkt sätt kunna utföras av vanföra. Erfarenheten har emellertid visat, att stora svårigheter möta för vanföra att vinna anställning i det allmännas tjänst. Detta torde ofta vara

beroende på gamla fördomar och obekantskap med vad en vanför kan användas till. Men skulden därtill kan jämväl i någon mån tillskrivas avfattningen av det av medicinalstyrelsen fastställda formulär till läkarintyg, som enligt kungl. kungörelsen den 18 juli 1935 skall företes för vinnande av anställning med pensionsrätt i statens tjänst. Enligt detta formulär skall nämligen den intygsutfärdande läkaren förklara sig finna vederbörande vara fri från sjuklighet, svaghet eller lyte, som är till men för fullgörandet av arbetsuppgifterna vid den sökta tjänsten eller som innebär risk för framtida nedsättning av tjänstedugligheten. Någon jämkning av denna formulering synes nu önskvärd.

Om staten föregår med gott exempel genom att i lämplig omfattning taga vanföra i sin tjänst, skulle detta sannolikt minska de svårigheter, som nu ofta möta, när det gäller att bereda arbetsanställning åt vanföra hos enskilda arbetsgivare. I sådan riktning skulle säkerligen också verka, om en uppmjukning vidtogs av ordalagen i 8 § andra stycket lagen den 15 juni 1934 om offentlig arbetsförmedling, däri helt kategoriskt stadgas, bland annat, att vid arbetsförmedling skall tillses, att arbetsgivaren erhåller bästa möjliga arbetskraft.

Genom att sålunda bereda vanföra större möjligheter att vinna för dem lämplig arbetsanställning skulle man *utan kostnader för det allmänna* ernå beaktansvärda fördelar: en i många fall värdefull arbetskraft skulle tillvaratagas, vilket nationalekonomiskt sett skulle medföra en avsevärd vinst. Genom att förhjälpa ifrågavarande personer att själva förtjäna sitt uppehälle skulle man höja deras självkänsla och livsmod och vidare skulle man kunna undgå att i förtid bevilja folkpension åt en hel del vanföra, något som skulle medföra en icke föraktlig besparing för staten.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen ville besluta skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om vidtagande av skyndsamma åtgärder i syfte att underlätta för vanföra personer att vinna arbetsanställning.

Stockholm den 20 januari 1940.

A. O. Frändén.